

ASIE JAKO GEOPOLITICKÝ HOT SPOT

MGR. JAN ŽELEZNÝ, PH.D.

CENTRUM ASIJSKO -
PACIFICKÝCH STUDIÍ
(CAPS)

CEVRO UNIVERZITA

Jak (ne)uvažovat o Indopacifiku?

- Asie a Pacifik x Indopacifik
- Ústup **unipolarity** – přesun k **multipolaritě**
 - Paradigma **Cold War 2.0**
- John Ikenberry – **duální hierarchie** (USA x Čína)
- Abraham M. Denmark + Van Jackson – **heterarchie** (skýtá místo pro další aktéry – ASEAN, EU...)
- **koncept „mísy nudlí“ (noodle bowl) + nový regionalismus**
- **koncept svobodného a otevřeného Indopacifiku (free and open Indo-Pacific)**
- **koncept preferenčního napojení + ekonomická interdependence**

APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)

- Sdružuje 21 ekonomik asijsko-pacifického regionu, založen 1989, sídlo: Singapur
- 1/3 světové populace a 1/2 globálního HDP
- **Cíl:** podpora svobodného obchodu a proudění investic, ekonomická spolupráce, udržitelný rozvoj, volné proudění zboží, služeb, kapitálu a pracovní síly
- Vyspělé i rozvíjející se ekonomiky
- Hrál klíčovou roli v redukci obchodních bariér, prosazování a sjednocování regulačních mechanismů, předávání hospodářského know-how mezi vyspělými a rozvíjejícími se ekonomikami
- **Bogor Goals + Putrajaya Vision 2040**

**Asia-Pacific
Economic Cooperation**

APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)

RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership)

- Největší zóna volného obchodu na světě, 1/3 světové populace a globálního HDP
- Sdružuje státy ASEAN (10) + 6 zemí – dříve i Indie
- Nahrazuje systém ASEAN + 1
- Vznikla 2020, funkční od 2022
- Cíl eliminovat až 90 % cel mezi členy do 20 let od vzniku + větší regionální integrace skrz zavedení společných obchodních a investičních pravidel a standardů
- Kritizována za nízké standardy v oblasti životního prostředí, práv pracujících či státních subvencí
- Vnímána jako ukázka silného postavení Číny

RCEP

APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)

CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership)

- Spojuje 12 ekonomik Indopacifiku, 14 % globálního HDP, 4. největší zóna volného obchodu, vůdčím hráčem je Japonsko
- Vznikla na bázi projektu TPP v čele s USA, po Trumpově stažení se ustavuje roku 2018
- Cíl: redukovat tarifní i netarifní bariéry obchodu, vytvářet vysoké standardy mezi členy, nastavovat a integrovat pravidla vzájemného obchodu
- Ochrana investic a obchodu, vysoké standardy lidské práce, ochrany životního prostředí a digitálních služeb x RCEP
- Láká mimo region – Velká Británie (2024 – Global Britain), Ukrajina x Číny, Tchaj-wanu, Indonésie

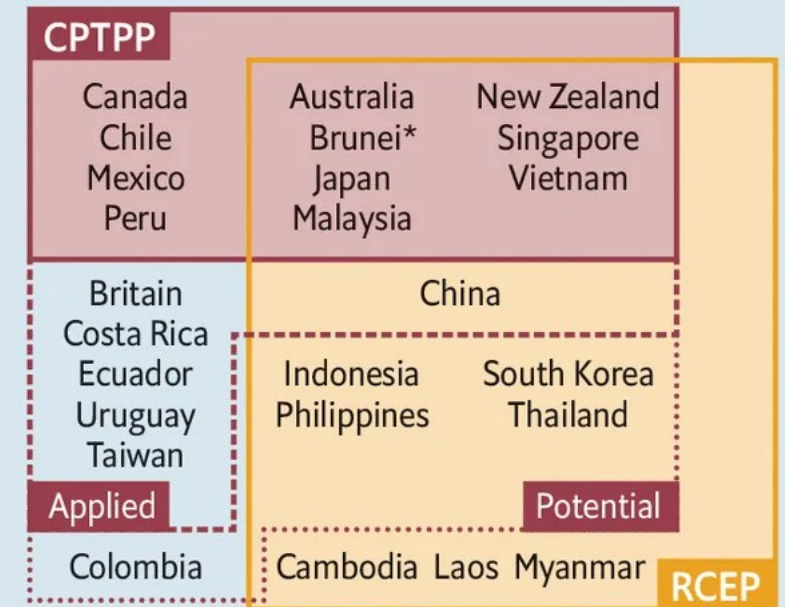
CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership)

CPTPP signatories, applicants

Overlapping

Asia-Pacific trade agreements, 2023

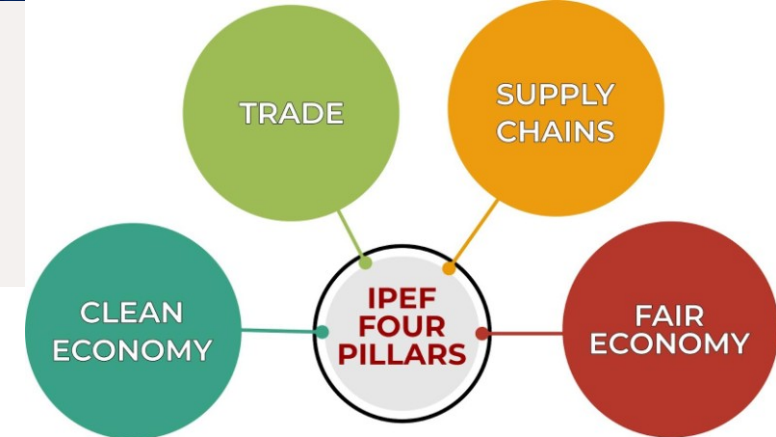

Sources: *The Economist*; EIU

*Yet to ratify CPTPP

IPEF (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity)

- Spojuje 14 zemí – 40 % globálního HDP, vytvořena 2022 jako reakce na stažení USA z TPP
- Není smlouvou o volném obchodu, negarantuje přístup na trhy nebo eliminaci cel
- Cílí na vytvoření kvalitní regulace, nastavení standardů a kooperaci ve 4 pilířích:
 - Obchod
 - Dodavatelské řetězce
 - Čistá ekonomika
 - Férová ekonomika
- Zapojení do pilířů je modulární
- Vnímána jako snaha vyvažovat ekonomický vliv Číny

IPEF (Indo-Pacific Economic Framework for Prosperity)

Economic Framework (IPEF) partners

B3W (Build Back Better World)

- Globální iniciativa na budování infrastruktury, spuštěna 2021 jako nástroj zemí G7 v čele s USA
- Cílem je prosazovat „value-driven“, vysokostandardní partnerství k adresování infrastrukturních potřeb rozvíjejících se zemí v regionu
- Těleso k mobilizaci soukromého a veřejného kapitálu v plánované hodnotě miliard až biliónů USD
- Zabývá se otázkami dopadu klimatických změn na infrastrukturu – ESG standardy (environmental, social, governance)
- Vnímána jako „západní alternativa“ BRI
- Navazuje na Blue Dot Network certifikaci

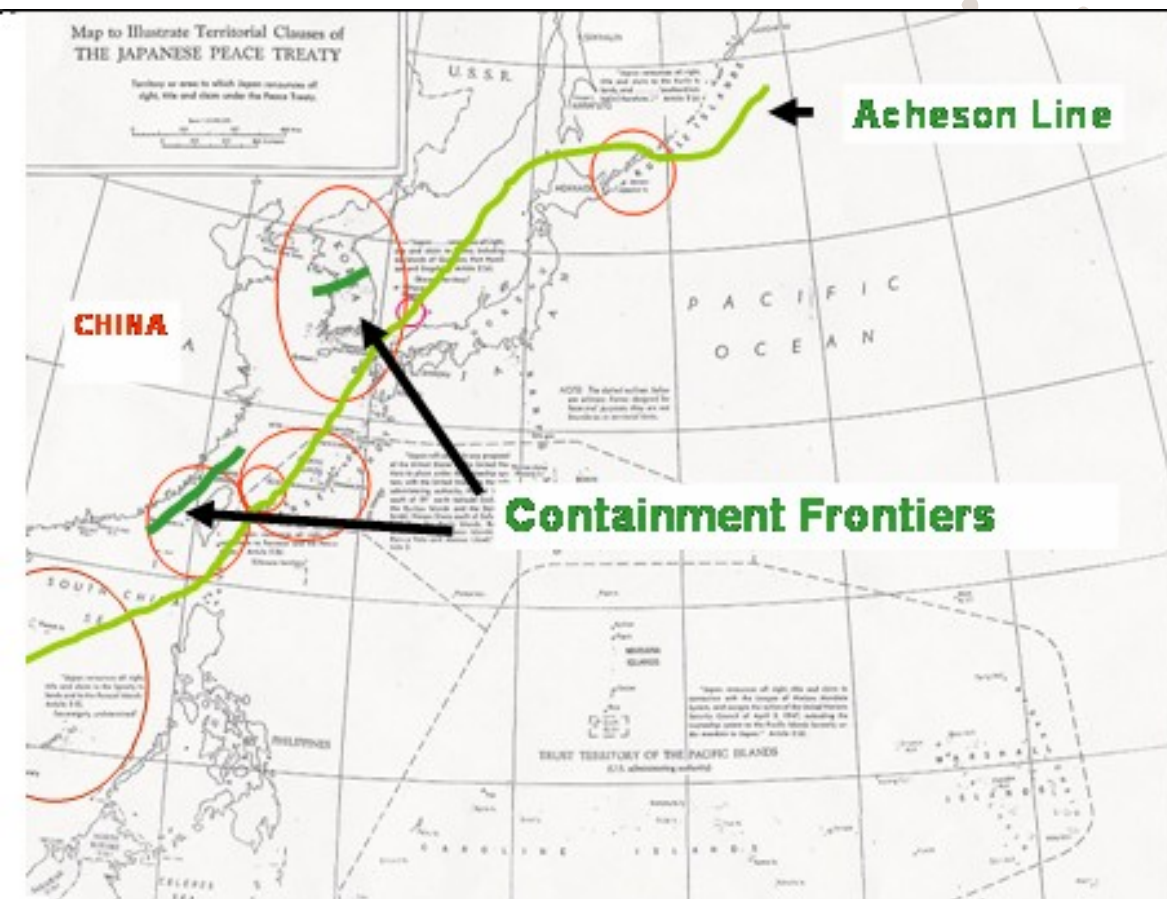

USA v Asii a Pacifiku

USA a jejich strategie v Asii a Pacifiku

- **Hub-and-spokes System / the San Francisco System**
– přechod k bilaterálním aliancím – selhání multilateralismu
- Asijská mísa nudlí „Noodle Bowl“
- „The Spoke Trap“
- **The Acheson Line - 1950**
- **The “Bamboo Curtain“**

Bush st. a strategický realismus

- George H. W. Bush (1989-1993)
- Vztahy USA a Číny jako definující prvek mezinárodního systému
- **Náměstí nebeského klidu** (Tiananmen Square) – 4. června 1989
- **Strategický realismus**
- Diplomacie nad hard power

Clinton a Čína jako strategický partner

- Kolaps bipolarity – konec bipolární konfrontace
- USA a tzv. „unipolar moment“
- **Francis Fukuyama – konec dějin – vítězství liberální demokracie**
- Koncept Číny jako „strategického partnera“
- „*constructive strategic partnership oriented toward the 21st century*“
- **Comprehensive engagement** – intensive high-level dialogue - **modernization theory** – **win-win framework**
- Most Favored Nation status x human rights
- 1997 – Jian Zemin ve Washingtonu + 1998 Clinton v Pekingu

Jiang Zemin is ushered by Bill Clinton to a state dinner at the White House in October 1997.

Luc Novotný/Alamy

Bush ml. a Čína jako “responsible stakeholder”

- **War on Terror** – překrytí velké mocenské politiky
- Od „strategic partner“ k „strategic competitor“
- 2005 – Robert Zoelick – **responsible stakeholder**
- Peking jako aktér mající zodpovědnost za udržení mezinárodního systému, z něhož profituje
- Čína – **peaceful rise/development**
- Strategic Economic Dialogue
- Six-Party Talks s KLDR

Obama a strategický pivot k Asii

- **Pivot/Rebalance to Asia**
- Hillary Clinton – Foreign Policy article
- Obama – 2011 – Australian Parliament Speech
- USA jako pacifická mocnost – těžiště zahraniční politiky v Asii a Pacifiku
- Čína jako dominantní regionální velmoc
- **Kroky:**
- 1) posílení bilaterálních aliancí 2) strategická partnerství 3) regionální multilateralismus 4) ekonomické vazby TPP 5) zvýšení vojenské přítomnosti 6) otázka lidských práv a demokracie
- Peking – zadržování Číny x USA jako **smart power**

Trump a Čína jako “strategic competitor”

- Konec politiky angažování (engagement)
- **National Security Strategy 2017** – Čína jako „strategic competitor“ a „revisionist power“
- Konfrontace s Pekingem – ekonomická oblast = **Trade War**
- Peter Navarro – návrat merkantilismu – **America First**
- **Decoupling Strategy**
- Výrazná celní opatření + kritika obchodních politik Číny – **Phase One Trade Deal**
- Kritika **Military-Civil Fusion**
- Unilaterální diplomacie + **transakcionalismus**

Biden a “comprehensive regional approach”

- **Indo-Pacific Strategy 2022:**
 - 1) posílení aliancí 2) budování nových partnerství 3) multilateralismus 4) zvýšení vojenské přítomnosti 5) demokracie a lidská práva (normativní rovina)
- Kooperace v otázkách klimatu – John Kerry – methane agreement
- **Competition framework**
- **Derisking x decoupling**
- Pokračování v restriktivních politikách – čipová diplomacie – **small yard, high fence**
- Multilateralismus + **comprehensive regional approach**
- AUKUS + QUAD

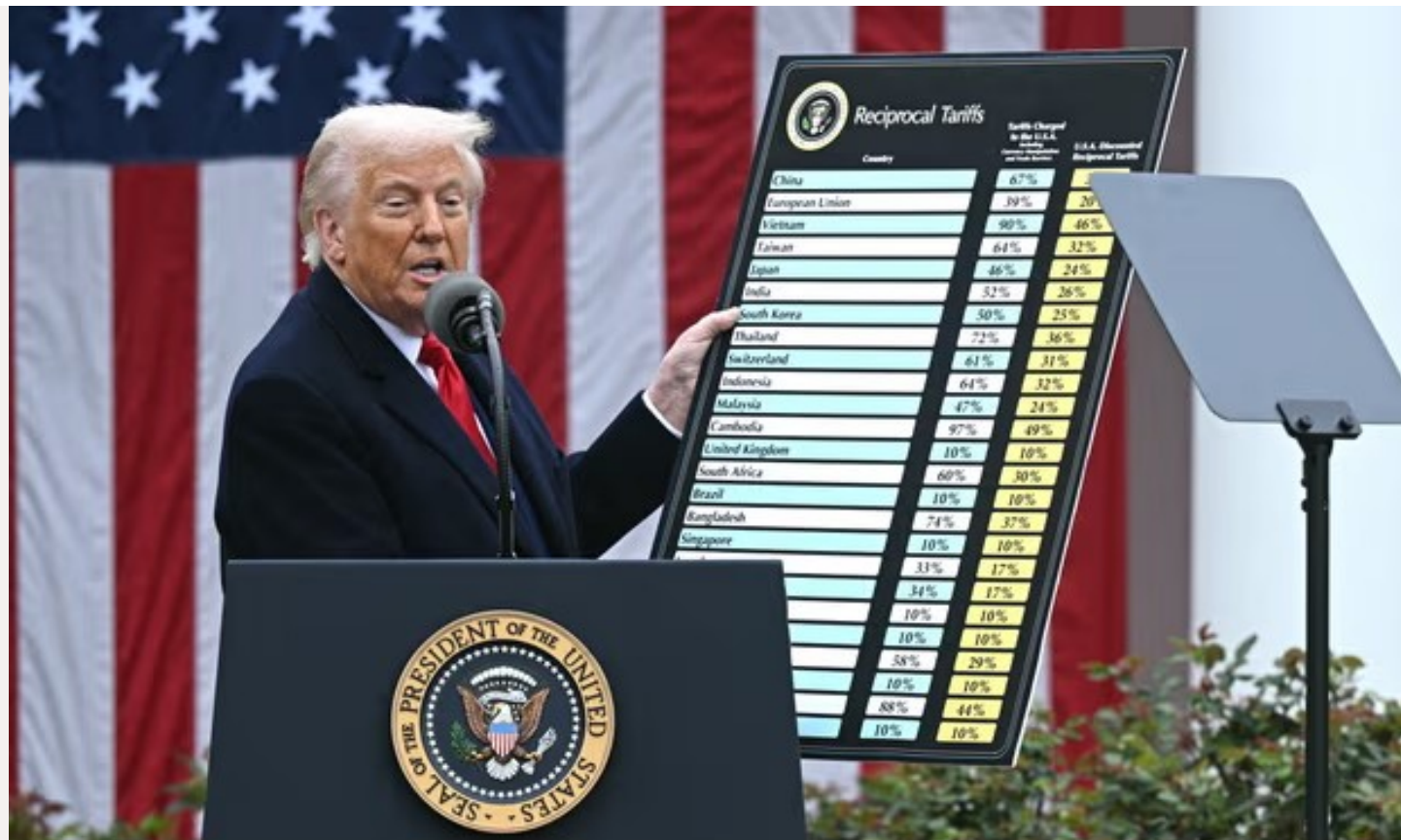
AUKUS

- **Trilateral Security Partnership** – US + UK + Australia
- 2021 – J. Biden + B. Johnson + S. Morrison
- reakce na vzestup Číny + Global Britain + potřeba upevnění námořní bezpečnosti
- Akvizice amerických ponorek Virginia
- Vývoj ponorek třídy AUKUS
- Sdílení technologie jaderného pohonu
- Dodatečný pilíř – rozvoj bezpečnostních technologií – Japonsko a další partneři

Trump 2.0 a “Tariff Warfare”

- Eskalace vzájemných vztahů
- Vyvažování Číny + návrat k unilateralismu
- Konfrontace v oblasti obchodu
- **Liberation Day Tariffs** (duben 2025) – metoda recipročních cel
- Export controls + čipová diplomacie
- Otázka exportu kovů vzácných zemin
- Bezpečnost dodavatelských řetězců
- Snaha o **reindustrializaci USA**

Dimension	Trump (2017-2021)	Biden (2021-2025)	Trump 2.0 (2025-)
Core Framework	Strategic competitor, trade focus	Pacing challenge, comprehensive competition	Trade war escalation, unpredictable
Primary Tool	Tariffs, bilateral pressure	Technology controls, multilateral coalitions	Massive tariffs, threatened decoupling
Alliance Approach	Transactional, often critical	Strengthening, values-based	Uncertain, likely transactional
Technology Policy	Initial Huawei bans	Comprehensive chip controls	Continuing restrictions
Economic Strategy	Phase One deal, deficit obsession	De-risking, targeted decoupling	Threatened complete trade reduction
Climate Approach	Withdrawal from Paris, denial	Cooperation within competition	Likely deprioritization
Rhetoric	Personal rapport with Xi, deal-focused	Democracy vs. autocracy framing	Highly volatile, threat-based

Čína

Maoismus a Čínská lidová republika

- Po WWII Čína jako jeden ze „světových policistů“
- Rozhoření občanské války mezi vládou Kuomintangu (v čele s gen. Čankajškem) a komunisty (Mao Ce-tung)
- 1.10.1949 – Mao vyhláší v Pekingu ČLR – KMT prchá na Tchaj-wan a pokračuje jako Čínská republika
- Rozkol se SSSR po smrti Stalina – 1953
- **Velký skok vpřed** – 1957-1961
- **Kulturní revoluce** – 1966-1976
- Změna v OSN a Radě bezpečnosti – 1971
- 1972 – Nixon v Číně a **trojúhelníková diplomacie**
- Smrt Mao Ce-tunga a nástup reformistů 1976

Období “reforem a otevření se”

- Na konci 70. let k moci **Teng Sio-pching** a reformisté – pragmatické a tržně orientované reformy
- Program „**Čtyř modernizací**“ – zemědělství, průmysl, obrana a věda
- Koncept „**socialismu s čínským charakteristikami**“
- Odklon od kolektivního zemědělství, možnost drobného podnikání
- Tržní liberalizace – systém dvojích cen, decentralizace ekonomického rozhodování, rozvoj podnikání
- Zakládání **zvláštních ekonomických zón** – nalákání zahraničního kapitálu a podnikatelů (Šen-čen)
- Milníkem je **Náměstí nebeského klidu** – 1989

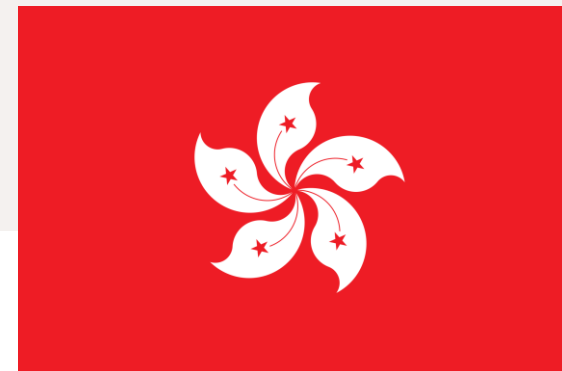
Budování “sociálně tržní ekonomiky”

- 1989 nastupuje **Ťiang Ce-min** a pokračuje v ekonomických reformách x konsolidace politické moci
- Rozsáhlá privatizace, zavedení tržních principů, omezení moci armády v ekonomice, zrušení „**železné misky rýže**“
- Koncept „**Tří reprezentantů**“ – ideologická inovace
- Zlepšení vztahů s velmocemi – smlouva s Ruskem, založení SCO, stabilizace s USA – vstup do WTO
- Předání Hong Kongu (1997) a Makaa (1999) – koncept „**jedna země, dva systémy**“ – zvláštní administrativní zóny – hospodářský rozvoj, ale protesty politicko-občanského charakteru

Hong Kong

- **První opiová válka** (1839-1842) – Smlouva z Nan-ťingu (Nanking Treaty) – ústí Perlové řeky
- **Druhá opiová válka** (1856-1860) – Konvence z Pekingu – poloostrov Kowloon
- 1898 – pronájem tzv. „New Territories“ na 99 let
- **Sino-British Joint Declaration** 1984, předání 1997
- Dnes funguje jako zvláštní administrativní oblast
- Finanční hub, asijský tygr x občanské protesty
- **tzv. Deštníkové hnutí** (2014), protesty proti extradičnímu zákonu (2019), zákon o národní bezp. (2020)

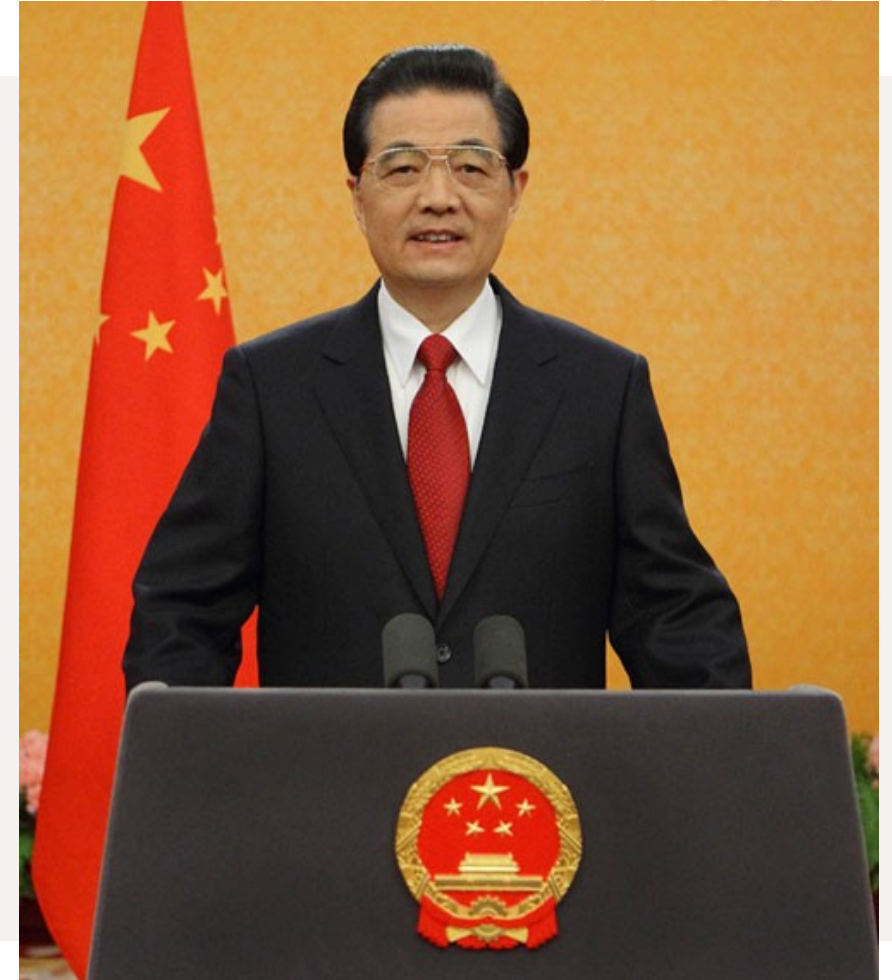
Macao

- 1557 – trvalá portugalská osada – výnos dynastie Ming
- 1849 – Portugalci přejímají moc, 1887 – Sino-portugalská smlouva z Pekingů – Macao kolonií
- Od 1976 probíhala dekolonizace po karafiátové revoluci
- 1987 – **Sino-portugalská společná deklarace**
- **1999 – předání kolonie ČLR**
- Výrazný ekonomický růst, hlavní místo hazardu v Asii, kasina, hotely, turismus
- Užší integrace s ČLR, zaměření se na ekonomické otázky

Koncept „mírového vzestupu“

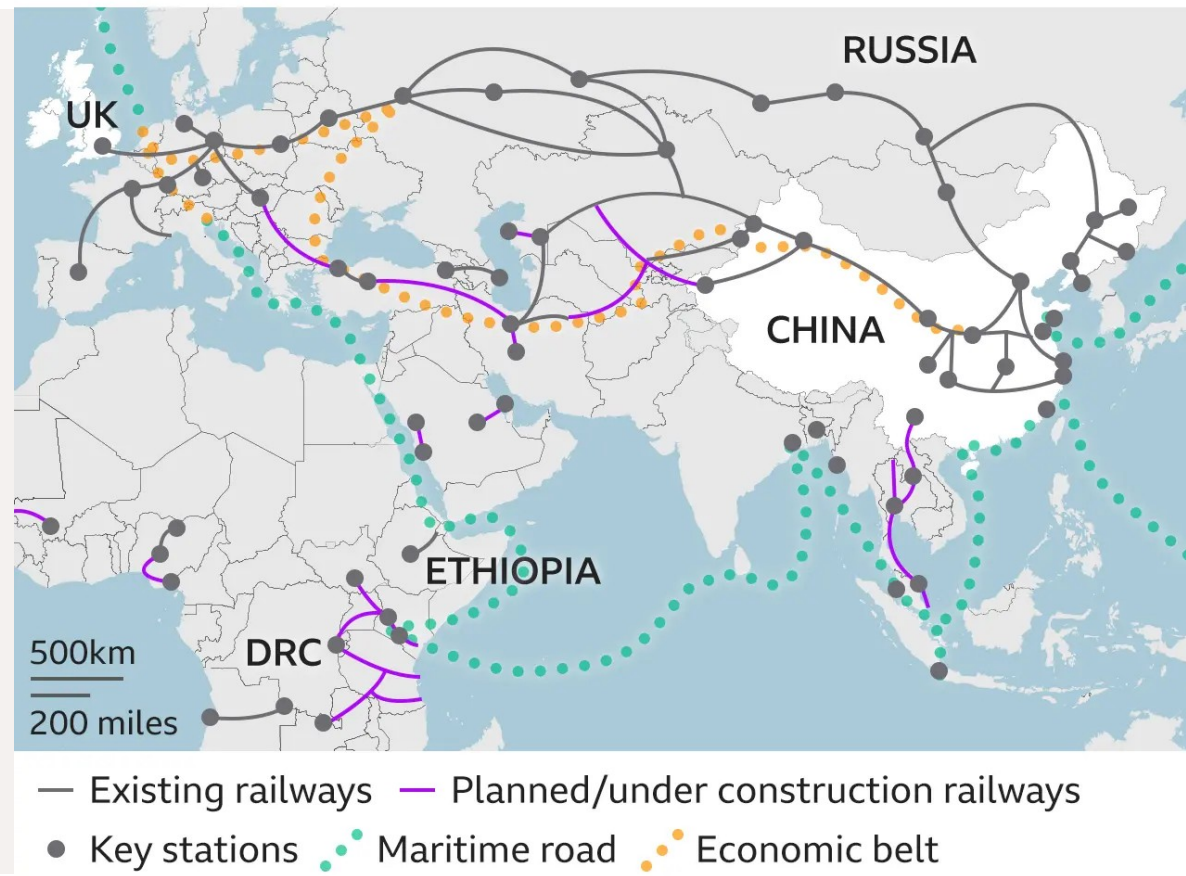
- 2002/2003 nastupuje **Chu Ťin-tchao**
- Opatrné reformy, vysoký ekonomický růst x upevnění politické moci v Číně
- Budování „**harmonické socialistické společnosti**“
- Koncept „**mírového vzestupu**“ – velmi asertivní zahraniční politika, posilování mocenského postavení, zahájení výrazného budování ozbrojených sil
- Víceúrovňová diplomacie – aktivita v multilaterálních uskupeních (ASEAN, OSN, BRICS, SCO)
- Upevňování územních nároků – Jihočínské moře, Tchaj-wan, Sin-ťiang, Tibet
- **Global governance** a „**responsible stakeholder**“

Si Ťin-pching a “Nová hedvábná stezka”

- **Národní omlazení (National Rejuvenation) – čínský sen**
- **Belt and Road Initiative (BRI) – 2013** Kazachstán
- Dva hlavní komponenty – **Silk Road Economic Belt + 21st Century Maritime Silk Road**
- Rozsáhlé infrastrukturní programy + zvyšování globální konektivity
- **Win-win projekty** – propojení Číny se střední Asií a Evropou, Blízkým východem, Afrikou a Latinskou Amerikou
- Více než 150 zemí světa
- Budování „společenství sdílené budoucnosti lidstva“

Belt and Road Initiative expansion plans

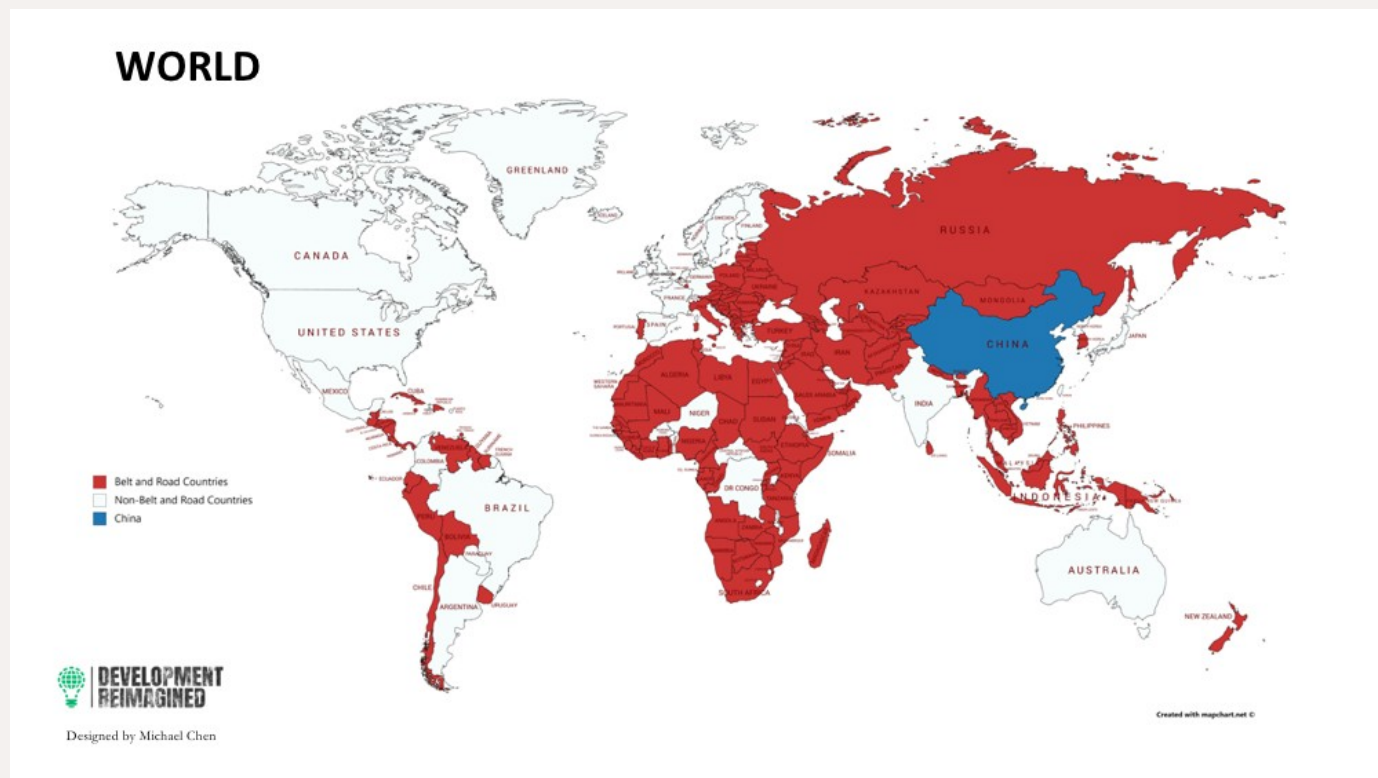
Source: Merics, 2020

BBC

“Nová hedvábná stezka” – klíčové regiony

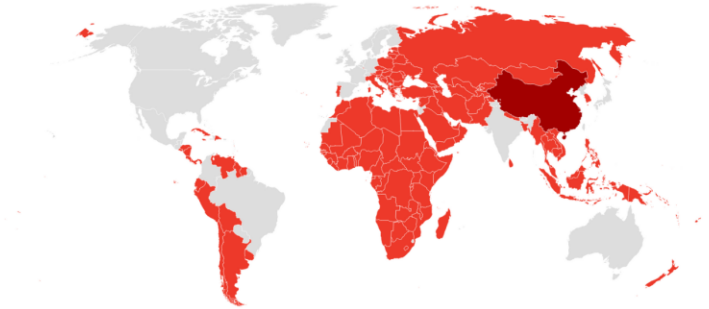
- **Afrika** – největší příjemce investic, hlavně Tanzanie nebo Namíbie, přístavy, železnice, energetické projekty
- **JV Asie** – dopravní infrastruktura: Jakarta-Bandung vysokorychlostní trať, China-Laos Railway (Kunming-Vientian)
- **J Asie** – China-Pakistan Economic Corridor, přístav Gwadar, Bangladéš a přístav Hambantota
- **Střední Asie** – rozsáhlé železniční projekty, překladiště, silnice nebo vodní stavby
- **Blízký východ** – energetická infrastruktura, zemědělství, digitalizace

- **Evropa** – infrastrukturní projekty (Maďarsko a Balkán)

The Belt and Road Initiative

151 partner countries

5.1 billion

Combined population of all countries involved in BRI

\$41 trillion

Combined GDP of all countries involved in BRI

\$2.8 trillion

Trade between China and BRI countries in 2021

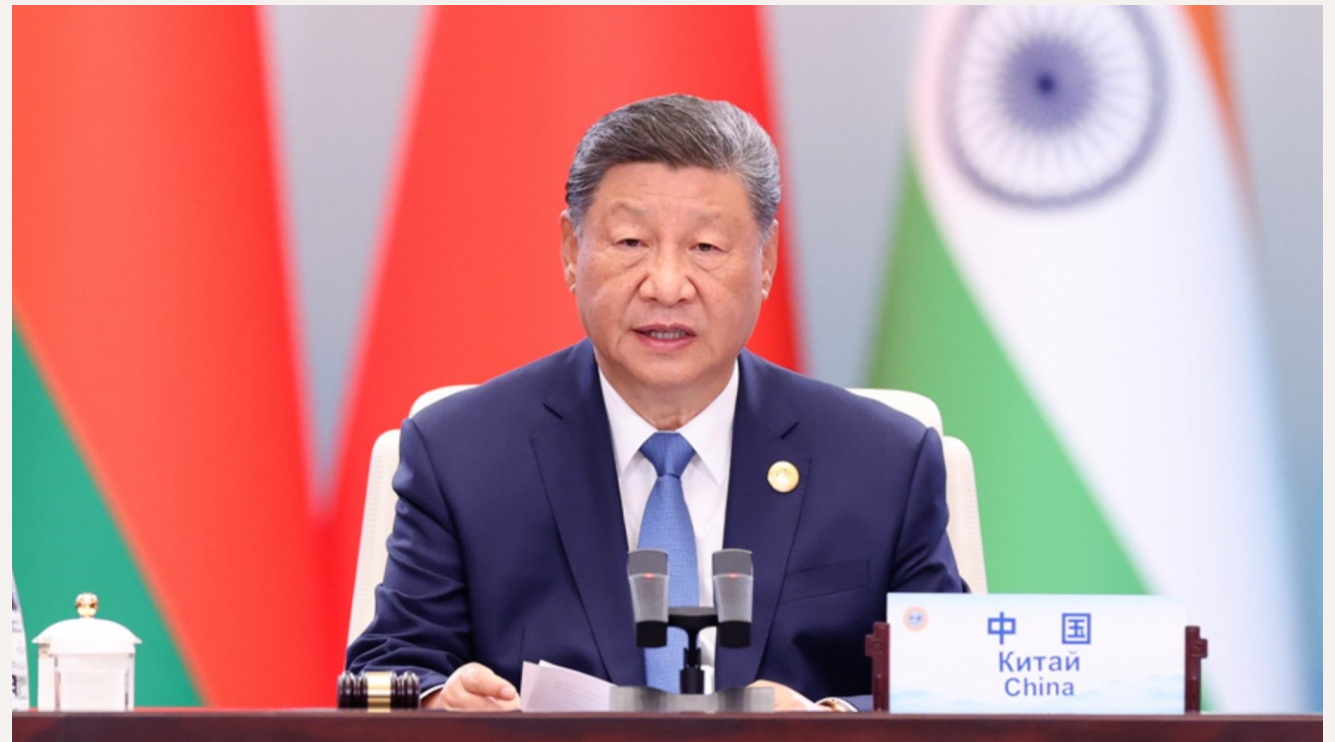
\$1 trillion

Total value of investments and construction projects in BRI countries

Based on data available in October 2023.

Tři čínské “globální iniciativy”

- Global Development Initiative (GDI) – 2021
- Implementace UN Sustainable Development Goals, spolupráce „jih-jih“ a „people-centered development“, adresování nerovností v rozvoji – GDI Group of Friends
- Global Security Initiative (GSI) – 2022
- Koncept nedělitelné bezpečnosti, odmítnutí politiky mocenských bloků, **mentality studené války**, boj s terorismem, zachování národní suverenity, diplomacie
- Global Civilizational Initiative (GCI) – 2023
- Mezicivilizační dialog, respekt ke kulturní diverzitě, **odmítnutí západního univerzatismu**, nevměšování se do vnitřních záležitostí, inkluзивita, multilateralismus

Tchaj-wan

Čínská republika (Tchaj-wan) pod vládou KMT

- 1949 – Kuomintang v čele s **gen. Čankajškem**
- Autoritativní vláda – **tzv. dočasná opatření** + stanné právo (1949-1987) – **tzv. bílý teror**
- **Incident 228** (28.2.1947)
- Rapidní ekonomický rozvoj a modernizace (obzvláště v 70. letech) – **tzv. tchaj-wanský sen** – jeden z **tzv. asijských tygrů nebo asijských draků**
- Během studené války blízký spojenec USA
- Nástup **Ťiang Ťing-kuo** – kroky k demokratizaci, povolení opozice, ekonomické uvolnění

Proces demokratizace Tchaj-wanu

- Postupný přechod od autoritářského režimu k liberální demokracii
- 1987 – zrušení stanného práva, legalizace opozice
- 3/1990 – **Hnutí divoké lilie** – požadavek přímých voleb prezidenta, Valného shromáždění, zrušení dočasných opatření
- 1996 – přímé prezidentské volby – vítězí **Li Teng-chuej**
- 2000 – druhé přímé prezidentské volby – vítězí **Čchen Šuej-pien** – tranzice moci od KMT k DPP – považováno za dokončení demokratické tranzice
- 3-4/2014 – **Slunečnicové hnutí** – Cross-Strait Service Trade Agreement – prezident Ma Jing-t'iou

Tři krize v Tchaj-wanském zálivu

- **První krize (1954-1955)** – ČLR odstřelovala ostrovy Kinmen a Matsu – Sino-American Mutual Defence Treaty (1954) – Formosa Resolution
- **Druhá krize (1958)** – další ostřelování – ostrovů – snahy o vylodění – zvýšení vojenské podpory USA
- **Třetí krize (1995-1996)** – souvisela s návštěvou prezidenta Li Teng-chueje (cornell University) v USA + svobodné volby – USA vysílají letadlové lodi to Tchaj-wanského průlivu

Změny mezinárodního postavení Tchaj-wanu

- 10/1971 – Tchaj-wan (Čínská republika) zbavena křesla v OSN na úkor ČLR – **rezoluce VS 2758**

Communiqué	Date	Key Provisions—China's Position	Key Provisions—U.S. Position	Taiwan Implications
Shanghai Communiqué	1972	One China principle; claims Taiwan as part of China	U.S. "acknowledges" there is one China; does not recognize sovereignty over Taiwan; seeks peaceful settlement	U.S. affirms interest in peaceful solution, begins process of rapprochement; Taiwan's position is weakened but unofficial ties remain
Joint Communiqué on the Establishment of Diplomatic Relations (Normalization Communiqué)	1979	PRC is sole legal government of China	U.S. recognizes PRC as sole legal government of China; severs diplomatic relations with Taiwan	U.S. withdraws embassy from Taipei, ends formal relations, but maintains unofficial channels
August 17 Communiqué	1982	Urges reduction of U.S. arms sales to Taiwan; strives for peaceful reunification	U.S. states it doesn't pursue "two Chinas" or "one China, one Taiwan"; agrees to gradually reduce arms sales to Taiwan, if PRC pursues peaceful reunification	U.S. keeps right to sell defensive arms to Taiwan, issues "Six Assurances" to clarify support and maintains practical security support

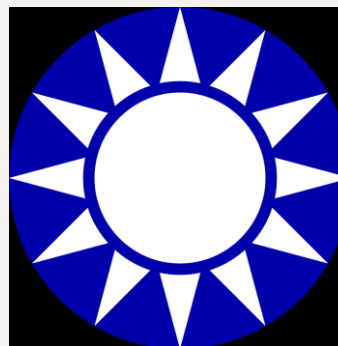
Změny mezinárodního postavení Tchaj-wanu

- 1979 – **Taiwan Relations Act** – neoficiální vztahy s Tchaj-wanem – ten brán jako „cizí země nebo podobná entita“ – **American Institute in Taiwan** – dodávky „obránných zbraní“
- 1982 – **Six Assurances** – reakce na 3 komuniké – podpora bezpečnosti Tchaj-wanu
- Princip „**strategické nejednoznačnosti**“ (strategic ambiguity) a „**duálního odstrašení**“ (dual deterrence)
- **Konsensus z roku 1992** – spor o „jednu Čínu“

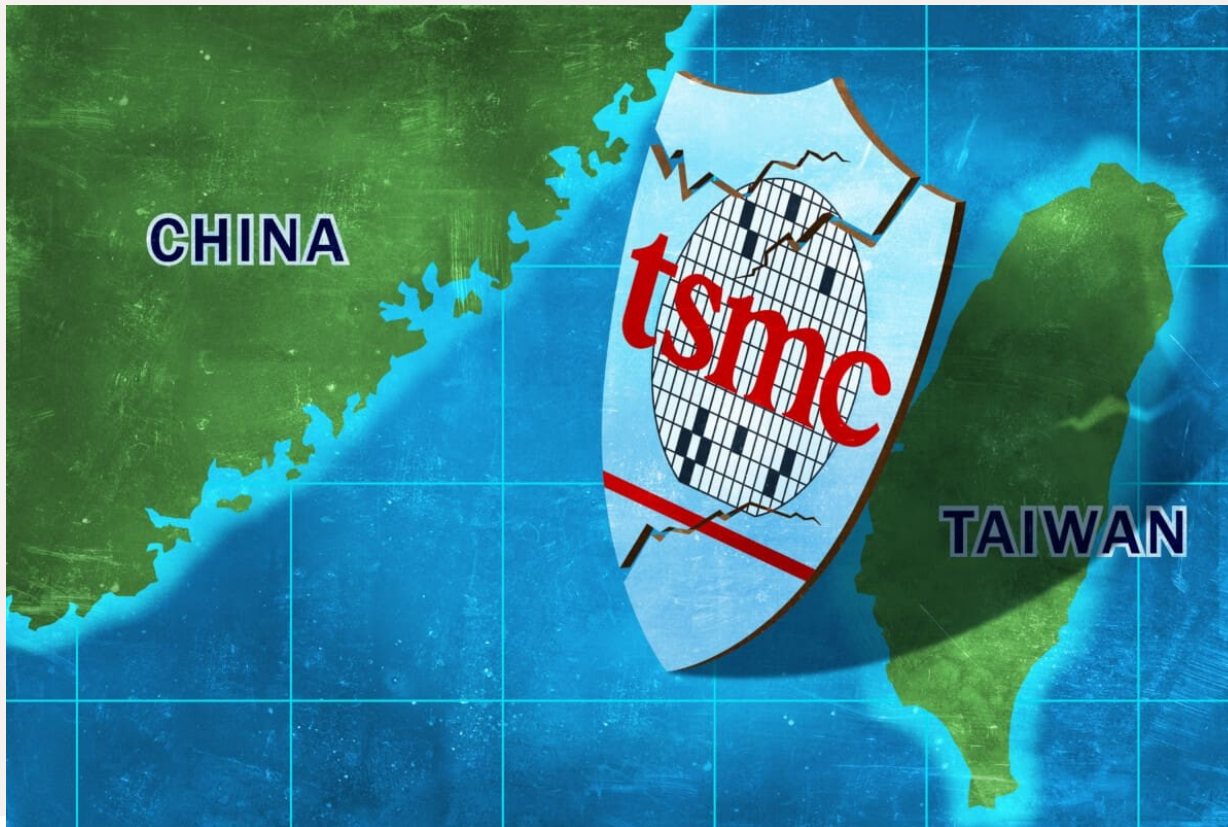

KMT a DPP a otázka nezávislosti

- **Kuomintang (KMT) alias Národní strana** – rámec “jedné Číny” – odkaz Čínské republiky – skeptický k tchaj-wanské identitě – odmítá vyhlášení nezávislosti – prosazuje angažování Číny – staví se proti vyzbrojování – liberálně-konzervativní strana
- **Demokratická pokroková strana (DPP)** – vzešla z opozičního hnutí – hlásí se k tchaj-wanské identitě – odmítá princip jedné Číny a spojení s ČLR – odmítá princip jedna země, dva systémy – dříve podpora nezávislosti, dnes “TW je de facto nezávislý” – podpora navyšování bojových schopností TW

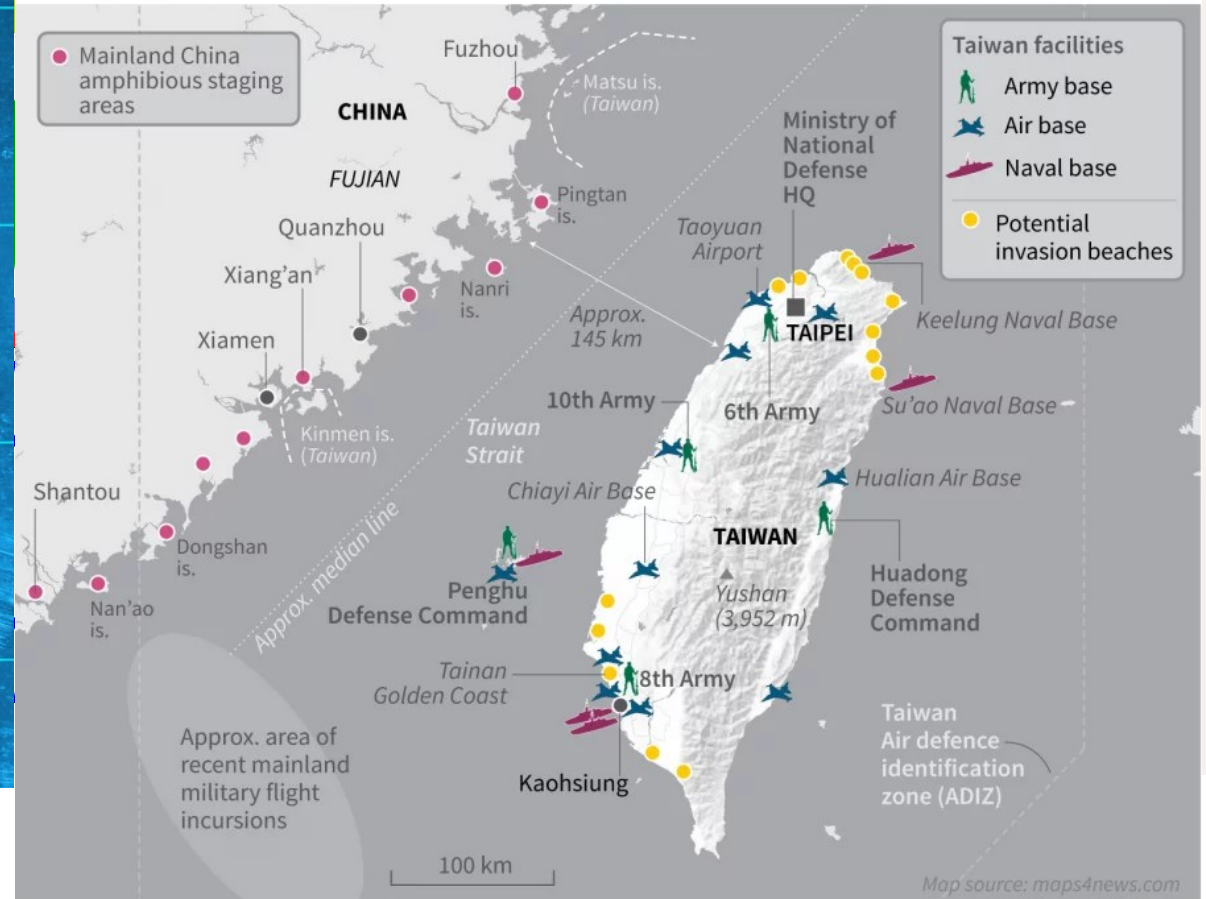

Silikonový štít a strategie dikobraza

Sizing up Taiwan

Many analysts believe that despite the huge discrepancy between the two sides, Taiwan's geography, terrain and US support mean China would find a full-scale invasion of the island extremely hard going and costly

Sources: Ministry of National Defense, ROC/militaryfactory.com/globalsecurity.org/Ian Easton -- The Chinese Invasion Threat

Korea

Rozdělení Koreje

- 1910 – anexe Japonskem, do konce WWII součástí Japonska
- Osvobození SSSR (sever) a USA (jih) – **38. rovnoběžka**
- **Moskevská konference 1945** – opatrovnictví (trusteeship) – USA, SSSR, VB a Čína)
- 1948 – vytvoření dvou separátních států – Korejská republika (srpen) a Korejská lidově demokratická republika (září)
- **Korejská válka (6/1950-7/1953)** – příměří, ale bez mírové smlouvy – demilitarizovaná zóna na 38. rovnoběžce
- KLDR v čele s Kim Čong-ilem a Korejská republika v čele s Ly Syn-manem (podpora USA a setrvání United States Forces Korea)

Korejská lidově demokratická republika

- V čele prezident **Kim Ir-sen**, vedoucí silou **Korejská strana pracujících**
- Zpočátku silný sovětský vliv, následně vliv čínský během války – intervence čínských „dobrovolníků“
- Postupná desovětizace a koreanizace – **džučche** = marxismus-leninismus, nacionalismus a izolacionismus
- První komunistická dědičná diktatura – nástup Kim Čong-ila (1994) a Kim Čong-una (2011)
- Politika **songun** – armáda jako hlavní složka společnosti
- Hospodářské reformy sovětského stylu – kolektivizace zemědělství, zestátnění průmyslové výroby, silná centralizace – zprvu ekonomický rozvoj, ale následně silné zaostávání

Korejská republika

- V čele **prezident Ly Syn-man** – podpora USA – vznik antikomunistické 1. republiky – autoritářský režim, potlačení disentu, stanné právo, ekonomické zaostávání
- **1960 – tzv. dubnová revoluce** a vznik 2. republiky – demokratické reformy, parlamentní systém, ekonomická a politická nestabilita
- **1961 – vojenský puč – gen. Pak Čong-hui** – 3. republika – „rozvojová diktatura“ – rozsáhlé hospodářské reformy a strmý ekonomický růst – vznik **tzv. „čebolů“** (řízená industrializace + exportní model) – **1972 ústava jušin** (4. republika) a přitvrzení diktatury – 1979 svržení gen. Paka (5. republika) – pokračování vojenského režimu
- **1987 – červnové demokratické povstání** a vznik 6. republiky – první demokratické volby prezidenta
- **Imperiální prezidentství**

Vztahy obou Korejí – sen o sjednocení

- Po válce **tzv. demilitarizovaná zóna** kolem 38. rovnoběžky – soutěž o zastupování korejského lidu – napětí a rozličné incidenty (1968 – atentát v Modrém domě)
- **1972 – tzv. tři principy sjednocení** – 1. nezávislost, 2. mírové prostředky, 3. národní a ideologická jednota
- 90tá léta + 2000 – **tzv. slunečná politika** – 2000 summit mezi Kim Čong-ilem a Kim Te-džungem v Pchjongjangu + 2007 summit s Ro Mu-hjonem
- 2018 – **deklarace z Pchanmundžonu** – Mun Če-in a Kim Čong-un
- 2023 – Kim Čong-un nazývá mírové sjednocení nemožným, 2025 je ROK označena za jasného nepřítele

Raketový a nukleární program KLD R

- Ze strany KLD R vnímán jako **nástroj „strategického odstrašení“** USA a ROK
- jaderný program od 50. let – pomoc SSSR, od 80. let vojenské využití – **reaktor v Jongbjonu** – 1985 země podepisuje **Smlouvu o nešíření jaderných zbraní (NPT)**, zároveň se objevují podezření z obohacování uranu a využití plutonia k vojenským účelům – 2003 stažení podpisu
- 10/2006 – první nukleární test
- **Šestistranné rozhovory** (Six-party Talks) – 2003-2009 – **denuklearizace** (USA, Rusko, Čína, Japonsko, KLD R, ROK) – kontroly MAAE
- Rozvoj vlastních raket od 80. let na bázi sovětských Scud – rozličné typy, možnost zásahu Japonska i USA (Hwasong, Taepodong), střely s plochou drahou letu, hypersonické střely
- 2024 – **strategické partnerství s Ruskem** – schůzka kosmodrom Vostočnyj

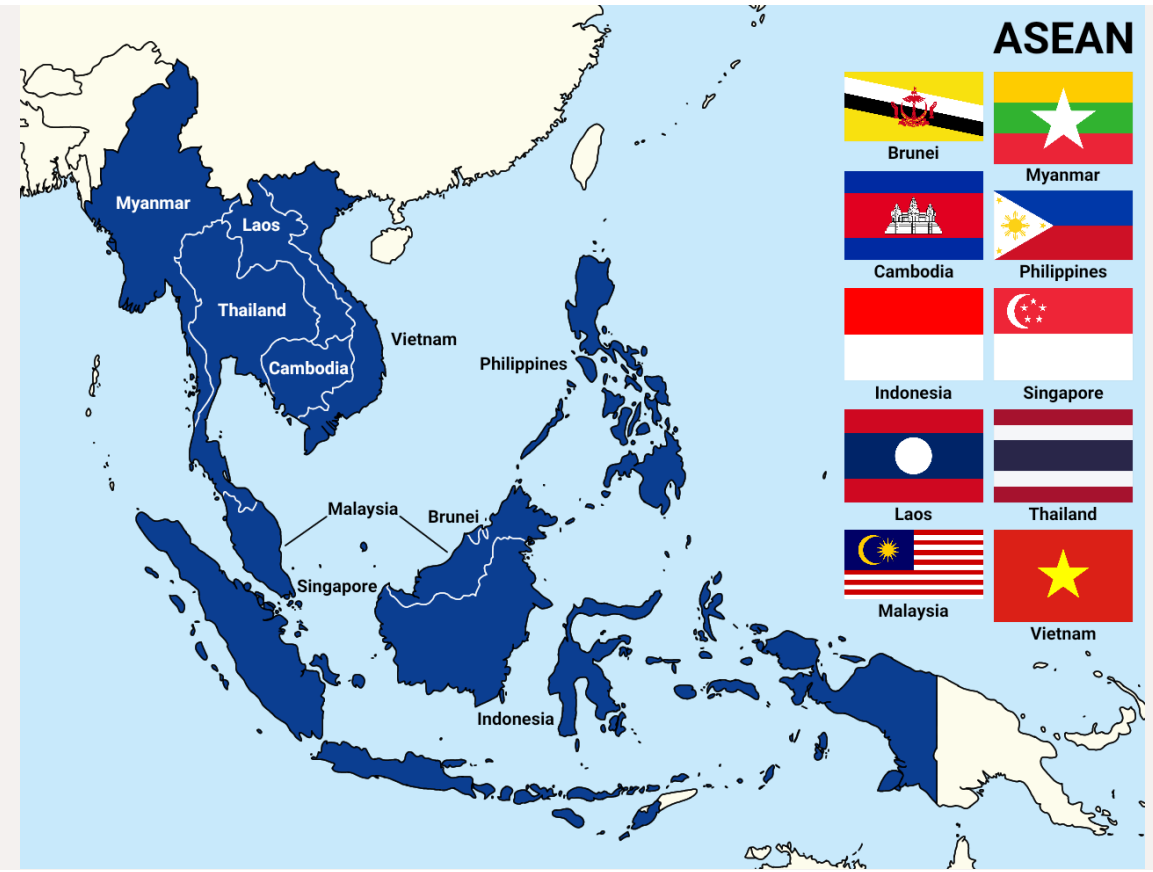

Jihovýchodní Asie

ASEAN (Association of Southeast Asian Nations)

- Mezivládní organizace – 11 zemí (Východní Timor 2025) – rotující předsednictví – Filipíny
- **Deklarace z Bangkoku 1967** – Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Tchajsko
- Ekonomická spolupráce, rozvoj, bezpečnost na principu nevměšování se do vnitřních záležitostí
- **2007 – Charta ASEAN** – společenství 1) ekonomické 2) politicko-bezpečnostní 3) sociálně-kulturní
- **ASEAN Free Trade Area** – 1992 – redukce vnitřních cel, cíl jednotného vnitřního trhu

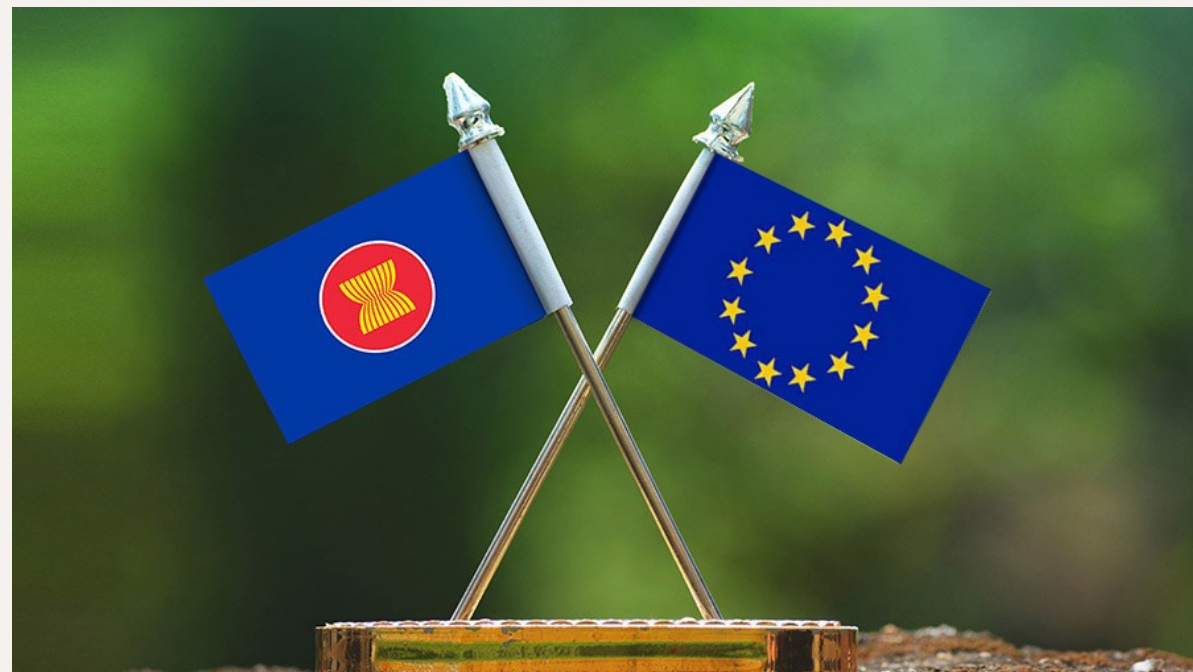
ASEAN (Association of Southeast Asian Nations)

- **ASEAN Way**
- **ASEAN Centrality**
- **ASEAN Regional Forum** – Bangkok 1994 – 27 členů (ASEAN + USA, Čína, Japonsko, Indie a dal.) – preventivní diplomacie, confidence-building
- **EAST ASIA Summit** – 2005 – vrchol ASEAN architektury (11 členů ASEAN + 8 partnerů – Austrálie, Čína, Indie, Japonsko, Nový Zéland, Jižní Korea, Rusko, USA) – rozšíření **ASEAN + 3** (Čína, Japonsko, Jižní Korea)

ASEAN + EU (ČR)

- výročí 45 let navázání spolupráce s EU (1977-2022) – EHS jako „ASEAN Dialogue Partner“
- **Deklarace z Norimberku – 2007 – „Enhanced Partnership“**
- **Strategické partnerství mezi EU a ASEAN z roku 2020**
- FTA s Vietnamem (2019) a Singapurem (2020)
- **EU Indo-Pacific Strategy 2021** – podmíněný rozvoj
- ASEAN hledají partnery jako diverzifikaci svých hospodářských vazeb na Čínu, pro EU možnost diverzifikace svých dodavatelských řetězců
- **ČR – Infopacifická strategie (2023)**

Founded In 1957
European Union

27

Member States

Motto:
United in Diversity

Official Languages: **24**

Population:
447.7M

Land Area:
4 225 127
KM²

Founded In 1967
ASEAN

10

Member States

Motto:
**One Vision, One Identity,
One Community**

1 Working Language:
English

Population:
661.8M

Land Area:
4 500 000
KM²

The EU and ASEAN
are the two most
advanced **regional**
integration initiatives
in the world.

The EU is ASEAN's
most significant
partner in
development
cooperation.

The EU is the **third**
largest external
provider of Foreign
Direct Investment (FDI)
to the ASEAN region.

The EU is an increasingly
important destination
for investment
coming from the
ASEAN region.

Vietnamská socialistická republika

- Součást tributárního systému Číny
- Od 19. století součást francouzského koloniálního panství (Francouzská Indočína)
- Po 1945 odboj – **Viet Minh – Ho Chi Minh**
- 1954 – Dien Bien Phu a Ženevská konference
- 1955-1975 – rozdělení na Vietnamskou demokratickou republiku a Vietnamskou republiku – 1976 sjednocení
- **Okupace Kambodže** – 1978-1989 – Rudí Khmérové (Čína x SSSR – zástupný konflikt) – **killing fields**
- **1986 – doi moi**
- Bambusová **diplomacie** – **strategický hedging**
- 2025 – rezoluce 68 – rozsáhlé tržní reformy

ČR a Vietnamská socialistická republika

- historické vazby – ČSR uznává Vietnam 1950
- **Univerzita 17. listopadu**
- Vietnamci (70 tis.) – 3. největší minorita
- využití obchodní smlouvy mezi EU a Vietnamem z roku 2019
- **2025 – strategické partnerství**
- klíčová oblasti pro český export

Problematika Jihočínského moře

- Bohaté naleziště – ropa, zemní plyn, noduly, rybolov
- **Sea lines of communication** – cca 1/4 světového obchodu, cca 40 % obchodu EU
- Překrývající se teritoriální spory – exkluzivní ekonomická zóna – **UNCLOS 1982** – 12 nm **teritoriální vody** (právo pokojného proplutí), **200 nm EEZ**
- Čína – “**nine dash line**“ – budování umělých ostrovů (Čína + Vietnam) – Paracelské a Spratleyho ostrovy
- 2016 – Permanent Court of Arbitration v Haagu
- USA – **freedom of navigations operations** (FONOPs)
- ASEAN – **2002 Declaration of Conduct** - Code of Conduct v jednání

Indonéská republika

- lídr ASEAN + aspirace na regionální mocnost
- Součástí koloniálního panství Nizozemí
- 1945 – **vyhlášení nezávislosti (Sukarno)** – válka do 1949
- 1965 – **převrat generála Suharta** – autoritářský režim až do asijské hospodářské krize 1997 – nový řád
- **Okupace Východního Timoru** (1975-1999) po karafiátové revoluci
- **Joko Widodo** (2014-2024) – rozsáhlá modernizace země – nová hospodářská odvětví, budování armády, asertivní politika, nové hlavní město **Nusantara** (východní Kalimantan)
- **Prabowo Subianto** – rozvoj hospodářského růstu, modernizace armády
- Vývoz niklu a dalších klíčových surovin

Japonsko

Zrod moderního Japonska

- **Reformy meidži** – 1868 – westernizace a modernizace Japonska
- Přejchod od **šógunátu Togugawa** k imperiálnímu modernímu státu – zrod moderní mocnosti
- Centralizace vlády, ekonomické, politické i vojenské reformy – **ústava meidži 1889** – kabinetní systém, volený parlament a konstituční monarchie
- **Expanze** – obsazení ostrovů Rjúkjú (1879), válka s Čínou (1894-95) a Ruskem (1904-05), anexe Koreje (1910)
- WWI – získání německých kolonií (Šan-tung) + severní a střední Pacifik, **1931 mukdenský incident v Mandžusku** – Mandžukuo
- **Incident na mostě Marka Poa (1937)** – Velká východoasijská sféra vzájemné prosperity

Poválečné Japonsko

- 1945-1952 – okupace vojsky USA, **1951 sanfranciská smlouva** – obnova suverenity
- **1947 – demokratická ústava** – parlamentní demokracie, císař jako symbol, **článek 9**, demilitarizace společnosti, pozemková reforma
- **Systém 1955** – Liberálně demokratická strana jako predominantní strana
- Exportně orientovaná industrializace – **kejretsu** – těžký průmysl, manuální výroba, rozvoj technologií – 2. nejsilnější ekonomika světa
- 80. léta vznik hospodářské bubliny, **90. léta jako ztracená dekáda** – **Abenomika** od 2012 + posilování Japonských sil sebeobrany – postupná revize článku 9 ústavy – reformy 2015 – **principy kolektivní bezpečnosti**

Vztahy USA a Japonska

- 1951 – **U.S.-Japan Security Treaty**, 1960 – Treaty of Mutual Cooperation and Security
- Americká vojska – Okinawa, Sasebo, Jokosuka – operační hub pro oblast východní Asie – USA strategické a jaderné odstrašení
- Japonské síly sebeobrany – limitace **článkem 9 ústavy**
- Směrnice o společném postupu z roku 2015 – otázka kolektivní obrany + zisku schopností vést protiútok
- Za Trumpa reciproční cla – debaty o proměně aliance – investiční smlouva na 550 miliard USD
- **Sanae Takaiči** – výroky o Tchaj-wanu

Územní spory

- Souostroví Rjúkjú (prefektura Okinawa) a souostroví Senkaku
- Východočínské moře – ukázka mocenského soupeření – tzv. šedá zóna
- **Senkaku (Tiao-jü-tchaj)** – Špičaté ostrovy – nároky Japonska, Číny a Tchaj-wanu (dynastie Ming a Čching) – Japonsko terra nullis 1895, po WWII správa USA, 1972 předány zpět Japonsku, 2012 znárodnění
- **Rjúkjú (ostrovy Nansej)** – dříve samostatné království – 1879 anexe Japonskem

Jižní Asie

Jižní Asie jako imperiální klenot

- Význam britské koloniální expanze od 18. století x růst nacionalismu a odporu proti koloniální správě
- **Indie**
- Oblast ovládána britskou **Východoindickou společností** – centrum v Bengálsku, pak další expanze až do dnešní Bangladéše
- **1857 – povstání sípahijů (Indian Mutiny)** – vytvoření tzv. **Britského rádže** (British Raj) + princely states – **princip suzerenity**
- 1877 – královna Viktorie jako **indická císařovna**, moc vykonává vícekrát v Kalkatě a Novém Dillí
- Růst odporu – **Indický národní kongres**, **Muslimská liga** + Gándhí (občanská neposlušnost)
- **1935 – Government of India Act** – místní samospráva

Jižní Asie jako imperiální klenot

- **Bangladéš/Bengálsko**
- Inkorporováno do Britské Indie po bitvě u Plassey (1757)
- Na počátku 20. století nové administrativní dělení – zažehnutí islámského nacionalismu – v Dhacce vytvořena **Muslimská liga** (1905)
- Britská správa + hisduističní vlastníci půdy + chudé muslimské obyvatelstvo
- 1971 – vzniká **nezávislý Bangladéš** (původně východní Pákistán)
- **Srí Lanka**
- Britové ji přebírají od Nizozemců v roce 1796 – Ceylon jako korunní kolonie
- Plantážnická ekonomika – čaj, káva a guma
- Import **tamilského obyvatelstva** (Hinduisté) na práci na plantážích x Sinhálci (buddhisté)

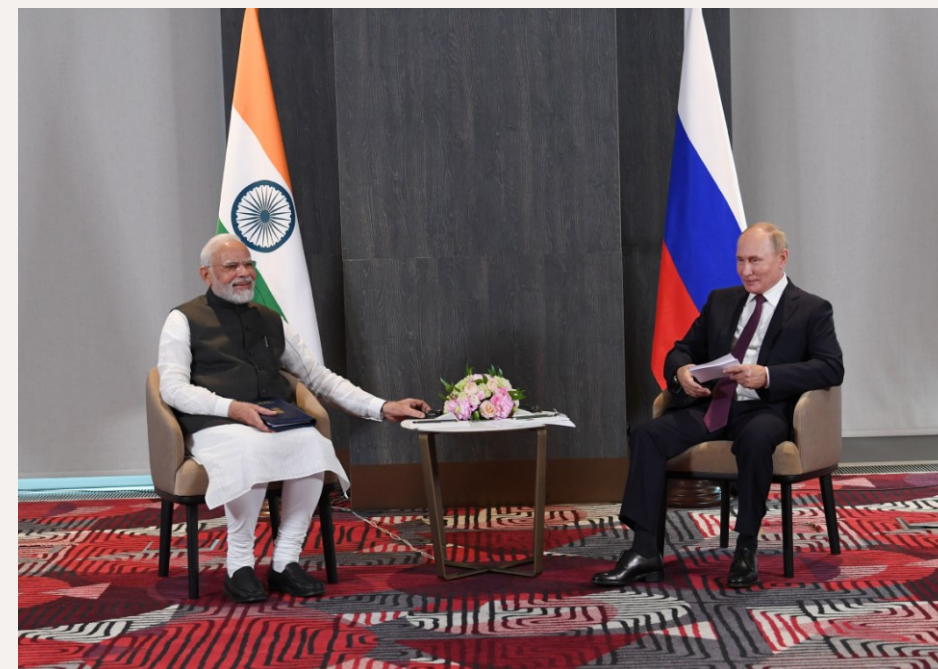
Nezávislá státnost a rozhoření sporů o Kašmír

- **1947 – dekolonizace** – vytvoření nezávislé Indie a Pákistánu – okamžitý vznik sporů o Kašmír a využití vodních zdrojů
- V Indii nastupuje **Indická národní kongres – Džaváharlál Nehru – Hnutí nezúčastněných** – strategická autonomie + podpora antikoloniálních sil + socialismus – **1971 smlouva o přátelství se SSSR**
- Boje o území – 1947-1948 – **střety s Pákistánem o Kašmír** – původně „princely state“ Džammu a Kašmír
- 1965 další střet + 1962 Čína zabírá oblast Aksai Čin
- 1972 – boje, příměří a vytvoření Line of Control
- **1999 – Kargilská válka** – krátce po testu jaderných zbraní ze strany Pákistánu (Indie má zbraně od 1974)
- 2025 – operace Sindoor

Indie jako velmoc multipolárního světa

- Mocenský vzestup Indie – **nástup premiéra Narendra Modiho** – Lidová strana (Bharatiya Janata Party) – od 2014 – **hinduistický nacionalismus**
- Výrazný ekonomický růst – hospodářská modernizace - Indie jako 4. nejsilnější ekonomika světa, do konce dekády má být 3., růst kolem 6-7 % HDP ročně
- **Politika „multi-alignment“** – vytváření úzkých vztahů s vícero mocnostmi – do jisté míry strategický hedging – USA, Rusko, Velká Británie, EU, ale v posledních letech i zlepšení vztahů s Čínou
- **Zvýšená aktivita v multilaterálních fórech** – BRICS, Šanghajská organizace spolupráce, G20
- Soupeření s Čínou o titul „vůdčí síly globálního Jihu“

Střední Asie

Nezávislost a “blízké zahraničí”

- 1991 – rozpad SSSR a vznik nezávislých republik – Kazachstán, Uzbekistán, Kyrgystán, Tádžikistán a Turkmenistán
- Aréna velmocenského soupeření – Rusko x Čína x USA x EU
- Pojem **blízké zahraničí (near abroad)** – Rusko zpočátku zůstává dominantním hráčem – ruské základny (včetně kosmodromu Bajkonur), kontrola energovodů a energetických dodávek, kontrola transportních uzlů – později vstup Číny díky **Nové hedvábné stezce** – sblížení s USA a EU díky válce v Afghánistánu – nyní třeba platforma C5+1 (USA)
- Hovoří se o „nové velké hře“ (New Great Game)
- politiky všech azimutů (multivektorová politiky)

Transportní a energetický koridor

- Oblast bohatá na strategické suroviny – ropa, zemní plny, uran, zlato, atd.)
- Komoditní ekonomiky, autoritářské režimy, politická nestabilita a rozsáhlé hraniční spory
- Zároveň klíčový dopravní uzel mezi Čínou, Ruskem, Evropou a Blízkým východem – zaměření na železniční nákladní dopravu
- Idea tzv. **středního koridoru (Middle Corridor)** – propojení produkčních center v Číně s Evropou skrz Kazachstán, Kaspické moře, Kavkaz a Turecko
- Ambice v oblasti AI – Kazachstán a projekt **smart city Alatau**

